

CZU: 37.015.3:371.132:37.04

PARTICULARITĂȚILE PSIHOPEDAGOGICE DE FORMARE INIȚIALĂ A CADRELOR DIDACTICE ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI CENTRATE PE ELEV

*Vladimir GUȚU, Ludmila LEFTER**

Universitatea de Stat din Moldova

**UNICEF Moldova*

În articol dat este abordată problema privind formarea inițială a cadrelor didactice pentru a realiza educația centrată pe elev. În acest sens sunt analizate diferite modele de formare a cadrelor didactice din diferite țări și sunt propuse direcțiile specifice pentru instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova, și anume: formarea filosofică, formarea psihologică, formarea pedagogică, formarea etică și formarea culturală. Totodată, este propus un ansamblu de condiții în care poate fi realizat acest proces.

Cuvinte-cheie: *educație centrată pe elev, formare inițială, psihopedagogie, condiții psihopedagogice, activitate didactică, abordare sistemică-sinergetică.*

CHARACTERISTICS OF THE INITIAL PSIHOPEDAGOGIE TEACHERS IN THE STUDENT-CENTERED EDUCATION

In the given article dealing with the initial training of teachers to achieve student-centered education. In this sense considering different models of teacher training from different countries and propose specific directions for higher education institutions in Moldova, namely: filozofică training, psychological training, pedagogical training, ethics training and cultural training. Also proposed a set of conditions under which this process can be realized.

Keywords: *student centered education, initial training, pedagogy, pedagogical conditions, teaching, systemic approach-synergistic.*

Introducere

Formularea politicilor de formare profesională inițială ia în considerare întregul spectru al învățării cadrelor didactice, adică oportunitățile cadrelor didactice de a învăța de la începutul școlarizării lor proprii și în continuare pe tot parcursul carierei de cadru didactic. Această perspectivă a devenit cunoscută drept *continuum al învățării cadrelor didactice* – un cadru comprehensiv pentru a organiza și înțelege cum cadrele didactice profesioniste achiziționează și îmbunătățesc capacitatea de a preda [1,2]. Utilizarea acestui termen presupune preocuparea nu doar de pregătirea formală a cadrelor didactice, inducție și programe de dezvoltare profesională, dar și de multiplele influente informale asupra modului în care învață viitoarele cadre didactice să predea.

Concept și condiții psihopedagogice

Pregătirea cadrelor didactice este un domeniu critic de politici al oricărui sistem de educație. În multe țări persistă ideea că, de fapt, calitatea predării în clasă are de suferit din cauza pregătirii neadecvate a cadrelor didactice conform cerințelor profesiei. Predarea poate fi influențată de înțelegerea insuficientă a materiei sau de deprinderile pedagogice neadecvate. O soluție evidentă a acestei probleme este îmbunătățirea calității pregătirii cadrelor didactice, fie prin consolidarea pregătirii sau prin selectarea candidaților de calificare mai înaltă. Datorită rolului semnificativ pe care îl are cadrul didactic în procesul de învățare, problema calificării și formării/pregătirii inițiale, dar și continue a cadrelor didactice are implicații dure pentru elaboratorii de politici care urmăresc îmbunătățirea calității educației.

Pregătirea și formarea cadrelor didactice dotează cadrele didactice cu instrumente esențiale care le ajută să presteze eficient cunoștințe în clasă. Dar ce ne dorim de fapt să cunoască cadrele didactice? În mod firesc, cunoașterea materiei este esențială. Cadrele didactice trebuie să aibă o înțelegere profundă a conținuturilor curriculei școlare, ceea ce le va permite să le explice în diferite moduri, să elaboreze întrebări de probă și să adreseze cu încredere întrebări elevilor.

Cadrele didactice trebuie de asemenea să aibă competențe pedagogice, astfel ca să poată preda în mod eficient, să realizeze eficient managementul clasei, să organizeze și să planifice o serie de lecții, să predea materialul în moduri variate și potrivite și să evalueze elevii.

Totodată, valorile profesionale, inclusiv valorile etice și practicile, sunt componente importante ale programelor eficiente de formare a cadrelor didactice.

În diferite țări există diverse modele de pregătire a cadrelor didactice. Modelul simultan de formare a cadrelor didactice presupune predarea materiei și a cunoștințelor pedagogice în același timp. Modelul simultan de formare presupune intrarea directă în programul de pregătire a cadrelor didactice și e mai răspândit în pregătirea cadrelor didactice pentru învățământul primar.

Modelul consecutiv de formare presupune intrarea în programul de formare a cadrelor didactice după finisarea studiilor într-un anumit domeniu academic și e utilizat mai mult pentru formarea cadrelor didactice pentru învățământul secundar. Într-un șir de țări se aplică ambele modele.

În țările cu venituri mici, foarte puține cadre didactice din învățământul primar au diplome de facultate, astfel alegerea se face de obicei între cadrele cu certificate și cele cu diplomă.

Cadrele didactice pentru învățământul secundar sunt deseori formate în facultăți destinate pregătirii cadrelor didactice și obțin diplome de facultate.

Cu toate că oficial, pe hârtie, multe țări au cerințe foarte stricte privind obținerea profesiei de cadru didactic, oferta redusă de cadre didactice împiedică multe țări să facă față acestor cerințe.

Mai mult ca atât, multe țări cu venituri mici nu sunt în stare să selecteze persoane cu calificările dorite; astfel, formarea cadrelor didactice se axează pe cunoașterea materiei mai mult decât ar fi necesar. Mecanismele de selectare deseori se bazează doar pe performanța de la examene.

Acest lucru este bun pentru asigurarea transparenței, dar mai puțin util pentru identificarea altor caracteristici care fac cadrele didactice să fie eficiente, precum calitățile personale sau motivația.

Pe de altă parte, multe sisteme de educație performante dispun de mecanisme foarte sofisticate de selecție a candidaților pentru programele de formare a cadrelor didactice. Acestea iau în considerare atât performanța academică, cât și caracteristicile personale.

În consecință, cadrul didactic devine figura-cheie, purtător al valorilor general-umane, făuritorul personalității creatoare. Schimbările complicate care au loc în societatea noastră și ambiguitatea lor îl pune pe profesor în situația de a autodetermina valorile, necesită punerea în aplicare a principiilor democratice și umaniste în activitățile didactice, având ca rezultat schimbări majore în sistemul de formare a cadrelor didactice.

Mulți oameni de știință au subliniat în studiile lor faptul că profesorul modern se confruntă cu necesitatea de a rezolva, pe lângă problemele tradiționale, o serie de sarcini psihologice și pedagogice actuale și destul de complexe, cum ar fi cele de ordin analitico-reflexiv, constructiv-pronosticare, organizațional-acțional, evaluativ-informativ, corecțional-reglator. Esența lor constă în analizarea și reflectarea asupra întregului proces pedagogic, asupra motivelor care au dus la apariția unui șir de dificultăți și depășirea lor, prognozarea rezultatelor și consecințelor care pot surveni în urma deciziilor luate, corectarea procesului pedagogic, stabilirea relațiilor de comunicare necesare, reglementarea și menținerea acestora, în ascensiune de la funcțiile pedagogice individuale la sistemul lor, de la tehnologiile pedagogice tipice la cele creative, centrate pe personalitate, care modifică poziția de superioritate a cadrului didactic și poziția subordonată a elevului într-o singură poziție de egalitate a personalităților [3].

În aceste condiții dificile s-a acutizat nevoia de a aborda cât mai subtil personalitatea elevului, necesitatea de a se întoarce cu fața spre elev, de a ajuta tânăra generație să devină subiectul propriei vieți, să le trezească tinerilor dorința și interesul pentru autodeterminare, autorealizare, autoreflexie, pentru a-și dezvolta cultura de comunicare, comportamentală, de petrecere a timpului liber, ceea ce va asigura dezvoltarea armonioasă a societății în întregime și a individului în parte.

Învățarea centrată pe elev presupune autocontrolul și autoorganizarea elevilor; prin urmare, se cere o nouă organizare a întregului proces instructiv-educativ, în care ambele părți cointeresate – și cadrul didactic, și elevul – conștientizează obligațiunile sale și modalitățile de realizare a finalităților – dezvoltarea individuală a elevului. Aceasta implică un nou sistem de cerințe față de cadrul didactic, deci, în consecință, și față de formarea acestuia.

Cercetătorii moderni au remarcat faptul că dezvoltarea profesională a cadrelor didactice tinere în timpul formării lor în cadrul instituțiilor de învățământ superior presupune, pe lângă formarea de competențe, și perfecționarea personală, intensificarea poziției de viață, cultivarea unor asemenea calități, cum ar fi abilitățile de comunicare, tactul, simțul autocritic, modestia etc. Prin urmare, formarea viitorului cadru didactic rămâne a fi principala sarcină a învățământului universitar, iar pentru realizarea ei este important să înțelegem procesul psihologic de dezvoltare a personalității la diferite etape ale ontogenezei.

E cunoscut faptul că adolescența este caracterizată printr-o dezvoltare intensă a conștiinței: tânărul se află în fața unor probleme personale și profesionale, pentru care el trebuie să găsească soluții, să se determine, iar astăzi societatea l-a pus în situația când succesul lui, competitivitatea pe piața forței de muncă depind în mare măsură de gradul lui de activism, de înțelegerea corectă a locului pe care îl are în viață.

Perioada de studenție poate fi atribuită la a doua etapă a adolescenței sau chiar la o perioadă mai târzie. Această etapă, de obicei, este definită ca timpul de însușire a unor roluri profesionale, începutul vieții independente și a incluziunii sociale. Cercetătorii menționează că o importanță deosebită pentru individ, la o asemenea vârstă, au problemele legate de sensul vieții, rostul ei, conștientizarea propriului „Eu”, de etică și morală, de psihologia autocunoașterii și autoeducației.

În acest context, relațiile ce se stabilesc între diferite condiții și cerințe menite să asigure pregătirea cadrelor didactice din perspectiva educației centrate pe elev sunt reflectate în paradigma constructivistă și umanistă a educației, care pune mai presus de toate valorile individuale, general-umane și naționale. Cu alte cuvinte, presupun integrarea abordărilor psihocentrice și sociocentrice.

În centrul procesului de învățământ trebuie să se afle personalitatea unică și integră a copilului ca o valoare în sine, o personalitate în curs de dezvoltare. „Copilul este soarele, este centrul universului nostru” (A.Wenzel) [4]. Orientarea umanistă a învățământului superior întruchipează paradigma culturologică, a educației în general și conceptul de învățământ centrat pe elev, în special.

În conformitate cu concepția culturologică a educației, formarea viitoarelor cadre didactice, capabile să realizeze sarcinile învățământului centrat pe personalitate, cuprinde următoarele componente: atitudinea față de cultură ca un sistem de valori ce contribuie la modelarea procesului instructiv-educativ; atitudinea pedagogică umanistă; valorile copilăriei, sănătatea spirituală și fizică a copiilor; specificul cultural-informațional și formativ-dezvoltativ al mediului educațional; conținutul învățământului orientat spre personalitate; grija pentru dezvoltarea individualității elevului, recunoașterea a priori a virtuților sale; încrederea în potențialul creativ al fiecărui elev; cultura comunicării dialogate; crearea de către cadrul didactic a situațiilor care să asigure succesul activităților de învățare.

Reieșind din concepția culturologică a educației, putem conchide că însușirea de către studenți a principiilor morale pedagogice drept calitate profesională a cadrului didactic este una dintre cel mai importante condiții de formare a profesionalismului cadrelor didactice.

Principiul umanismului și cooperării cu copiii reprezintă un aspect valoros al umanizării educației profesional-pedagogice, care este recunoscut de metodologia învățării centrate pe elev din paradigma educațională.

Baza teoretică a educației pedagogice complexe din perspectiva educației centrate pe elev o formează competențele profesionale. Nucleul competenței profesionale a cadrului didactic este reprezentat de cunoștințele antropologice sistematizate în cadrul unei paradigme științifice generale. În același timp, trebuie să recunoaștem că de la sine competențele profesionale nu determină cultura pedagogică a cadrului didactic. Un rol important aici îl au parametrii calitativi ai cunoștințelor, cum ar fi sistematizarea și eficacitatea.

Un nivel înalt de cultură profesional-pedagogică se caracterizează printr-o capacitate dezvoltată de a găsi soluții optime în diverse probleme pedagogice, adică, printr-o gândire și o conștiință profesională dezvoltată.

În pregătirea cadrelor didactice din perspectiva educației centrate pe elev o atenție deosebită trebuie de acordat noului mod de gândire pedagogică, care se bazează pe recunoașterea vieții umane ca valoare superioară. Gândirea critică pedagogică noi o vedem în capacitatea cadrului didactic de a gândi din numele elevului ca subiect al procesului educațional, de a se centra pe interesele lui, capacitățile, nevoile, obiectivele sale de dezvoltare spirituală și morală, de a avea sentimentul de participare, empatie și responsabilitate pentru rezultatele instruirii și educației elevului.

Fundamentele științifice ale educației pedagogice din perspectiva educației centrate pe elev se bazează pe cunoașterea faptului că organizarea și punerea în aplicare a acestui concept depinde de un număr de condiții interdependente: sociale, metodologice, culturale, psihologice, personale și profesionale.

Pregătirea studenților de la instituțiile pedagogice de profil pentru rezolvarea sarcinilor educației din perspectiva învățării centrate pe elev reprezintă un sistem complex și deschis, care trece printr-o continuă auto-dezvoltare. În centrul sistemului se află personalitatea studentului, capabilă să asimileze valorile moderne ale culturii pedagogice.

În prezent, tendință definitorie a procesului de învățământ este integrarea. Dezvoltarea procesului de integrare se bazează pe tendințele holistice de colectare a realității obiective (Niels Bohr, Albert Einstein).

Fundamentarea conceptuală a ideilor de interrelaționare a condițiilor științifico-pedagogice de asigurare a educației centrate pe elev în procesul de formare profesională a cadrelor didactice din aspectul abordării sinergetice constă în aprecierea procesului pedagogic drept un sistem deschis. Sistemul deschis reprezintă condiția necesară pentru autoorganizare, sistemul deschis complex poate fi ajutat să se stabilească în noua sa calitate, în cazul în care se acționează în funcție de structura sa internă și direcția de dezvoltare a acestuia. În acest sens, pentru dezvoltarea concepției de asigurare a educației centrate pe elev sunt relevante așa noțiuni, precum: „inițierea externă a mișcării în direcția necesară”, „împingerea sistemului”, „modalități de autoorganizare”, „mecanisme de încheiere a autoorganizării” și altele. Principiul complementarității sinergetice, cunoscut ca principiul lui Niels Bor, demonstrează că nicio cunoaștere nu poate fi suficientă și orice cunoștințe pot fi completate.

Abordarea sistemică-sinergetică oferă rezultate mult mai obiective, care poartă, în virtutea principiului subsidiarității, un caracter relativ și nu absolut.

Elaborat de pe pozițiile unei abordări sinergetice, sistemul de formare profesională este deschis pentru orice tip de contacte: sociale, profesionale, personale. Astfel, caracterul deschis al sistemului pedagogic în general și al sistemului de condiții pedagogice care asigură educația centrată pe elev, în special, se datorează acțiunii principiilor subsidiarității și subiectivității. Principiul subsidiarității permite să se ia în considerare modificările survenite în obiectivele, conținutul și metodele de organizare a sistemului. Principiul subiectivității se manifestă în fiecare student prin capacitatea individuală de autoorganizare, autoeducație, autodezvoltare și autorealizare în activitatea profesională.

Abordarea sistemică-sinergetică, aplicată la construirea modelului pedagogic de asigurare a educației centrate pe elev, creează premise de a cerceta problema dată din punctul de vedere al acțiunii condițiilor de integrare. Printre acestea, în funcție de specificul educației centrate pe elev, se evidențiază următoarele condiții: sociale, metodologice, culturologice, psihologice și individual-profesionale.

Așadar, în contextul condițiilor enumerate mai sus, direcțiile principale de formare profesională a cadrelor didactice sunt:

- ✓ *formarea filosofică.* Aceasta oferă viitoarelor cadre didactice metodologia de cunoaștere a lumii, a fenomenelor vieții sociale, abordarea dialectică a procesului de cunoaștere și de transformare a realității în baza tuturor valorilor spirituale, pe care le-a dezvoltat omenirea de-a lungul veacurilor;
- ✓ *formarea profesională specială a cadrelor didactice* are ca scop dotarea lor cu abilități și cunoștințe profunde și cuprinzătoare în domeniul specialității lor, cunoașterea conținuturilor și metodelor acelei științe, care reprezintă disciplina de bază în școală, cu deprinderi practice;
- ✓ *formarea psihopedagogică și metodologică* prevede echiparea studenților cu anumite cunoștințe teoretice de bază din pedagogie, psihologie, fiziologia de vârstă și igiena școlară, diverse metodologii particulare, care vor asigura cadrului didactic pregătirea necesară pentru desfășurarea activității de predare și de educație în școală;
- ✓ *formarea dialogică a cadrelor didactice* constă în formarea și dezvoltarea abilităților de a desfășura un dialog cu elevul, de a-l provoca la dialog, de a-l atrage pe copil la un dialog constructiv cu lumea înconjurătoare și cultura ei, precum și abilitatea de a dezvolta la copil capacitatea de a se angaja într-un dialog cu sine însuși, pentru ca să crească un subiect conștient de sine, care să se vadă parte a acestei lumi și capabil să facă alegeri libere, pentru care poate fi responsabil. Numai în dialog și prin dialog se formează poziția de viață, se conștientizează legătura dintre „Eu” și lumea înconjurătoare;
- ✓ *formarea etică a cadrelor didactice* ar trebui să devină bază pentru dezvoltarea capacității de a accepta identitatea educabilului ca „un dat”. Numai o astfel de abilitate a cadrului didactic va menține particularitățile unice, irepetabile ale personalității copilului, nu va lăsa să se șteargă caracteristicile sale originale și, totodată, nu va permite individului să se transforme într-o persoană autoritară, neechilibrată, fără simțul responsabilității. Această capacitate îi permite cadrului didactic să lucreze cu clasa întregă la fel cum ar lucra cu mai multe personalități, ca și cum ar avea în față o entitate eterogenă și nu o adunătură de obiecte;
- ✓ *formarea culturală generală* garantează dezvoltarea generală și fizică a viitoarelor cadre didactice.

Toate componentele de formare profesional-pedagogică alcătuiesc o unitate integră, care posedă același obiectiv (formarea personalității cadrului didactic), aceleași principii, aceeași organizare internă unitară, se caracterizează prin interconectarea și interdependența diferitelor elemente structurale și interacționează în mod activ cu mediul extern.

Formarea cadrelor didactice este un proces obiectiv, la baza căruia se află anumite legități:

- condiționarea sistemului pedagogic de formare a cadrelor didactice de necesitățile sociale, economice și morale ale dezvoltării societății;
- corelarea conținuturilor, formelor și metodelor de pregătire pedagogică a cadrelor didactice cu nivelul de dezvoltare a științei pedagogice și practica școlară, cu specificul și conținutul muncii pedagogice;
- unitatea procesului de formare, de educare și dezvoltare a cadrelor didactice pe parcursul formării profesionale;
- corelarea scopurilor, funcțiilor, conținuturilor și metodelor de pregătire a studenților de la instituțiile pedagogice;
- dependența directă a calității competențelor de specificul, conținutul, formele și metodele de organizare a procesului instructiv-cognitiv, a practicii de producție și a activității individuale a viitoarelor cadre didactice;
- dependența conținuturilor și a metodelor de formare profesională a cadrelor didactice de caracteristicile individuale ale studenților [5].

Activitatea pedagogică presupune o interacțiune, o comunicare dintre cadrul didactic și elevi, în timpul căroră se dezvoltă relații de afaceri și interpersonale bazate pe cooperare, încredere reciprocă, generozitate. Aceste relații sunt formate în cursul comunicării constante a cadrelor didactice cu elevii, atât în cadrul activităților academice, cât și în cadrul activităților educaționale extracurriculare. Centrarea atenției pe copii, colaborarea cu acești copii, democratizarea relațiilor cu elevii, toate acestea constituie direcția principală de restructurare a activității pedagogice la etapa contemporană.

Calitatea noilor funcții și caracteristici ale activității cadrelor didactice determină importanța socială de a perfecționa conținuturile și metodele de formare a cadrelor didactice.

Interesul sporit al școlii față de personalitatea copilului, abordarea instruirii și a educației ca un tot, depășirea intelectualismului în activitățile de învățare și organizarea lor din perspectiva elevului ca personalitate integră – toate acestea au determinat necesitatea stringentă de formare în aulele universităților a cadrelor didactice din perspectiva educației centrate pe elev.

Punctul de plecare și imperativul metodologic al zilei de azi este considerată paradigma de învățare centrată pe dezvoltarea personalității, care corespunde tendințelor de dezvoltare și autorealizare a spiritului uman într-un nou context sociocultural. Ideea de dezvoltare a personalității acționează ca un moment-cheie în politica educațională actuală.

În prezent, sistemul de învățământ nu mai poate fi conceput fără a se face referire la personalitate, fără a se lua în considerare existența omului ca personalitate. Conținutul învățământului modern capătă o nouă semnificație personală, servind drept conținut și ca mediu de formare a experienței personale a individului. În asemenea condiții, educația reprezintă un sistem umanizat, cu legități specifice de funcționare și dezvoltare a personalității, pe când realitatea pedagogică este de a-l învăța pe om să descopere semnificații, nu doar să obțină cunoștințe. În calitate de reglator al cunoștințelor pedagogice poate servi imaginea holistică a ființei umane, posibilitățile de formare și dezvoltare a competențelor esențiale individuale, printre care sunt cunoașterea și transformarea lumii și pe sine însăși. Centrarea întregului proces de învățământ pe personalitate îi atribuie o nouă semnificație personală.

Profesorul este o parte integrantă a spațiului educațional. De nivelul său de pregătire pentru a face față noilor provocări într-o mare măsură depinde și realizarea cu succes a acestora. La nivelul conștiinței cadrului didactic din școală, centrarea pe personalitatea copilului este interpretată ca o comandă socială directă și obligatorie a societății moderne față de școală.

Sfera educațională nu mai poate lăsa în afara atenției sale ceea ce este special, inedit în om, dar continuă să fie preocupată predominant de formarea lui generală. De latura generală ea se ocupă de mult timp și cu succes, dar ceea ce este specific, special, cu toate că a fost declarat de un timp destul de îndelungat, rămâne a fi relativ un nou aspect al activității. Trebuie să recunoaștem și faptul că cerințele din acest domeniu sunt formulate vag, criteriile de performanță nu sunt prezentate, modelele vechi nu corespund tendințelor moderne, iar altele noi încă nu au apărut. Evident, a venit timpul să facem o generalizare teoretică a experienței acumulate în abordarea educației din perspectiva învățării centrate pe elev și implementarea acesteia în practică, în activitățile tuturor participanților la procesul de învățământ, inclusiv în universități.

Dezvoltarea intensivă a mediului informațional-educational face posibilă crearea unor sisteme pentru a analiza rapid rezultatele obținute și a stabili, în mod argumentativ, căile de perfecționare a tehnologiilor de învățare. Cu toate acestea, în instituțiile de învățământ superior, pentru formarea profesională a cadrelor didactice există foarte puține programe relevante, cursuri și cursuri speciale, care să formeze cadrelor didactice competențe de a lucra cu personalitatea copilului, având drept scop dezvoltarea a tot ce este special, irepetabil, individual în acest copil. Acest lucru duce la faptul că promoțiile cadrelor didactice de la universitățile cu profil pedagogic nu sunt pregătite să se includă în mod eficient în procesul de învățare centrat pe elev. După cum arată practica, acest lucru va urgenta introducerea unor noi cursuri de formare inițială a cadrelor didactice din perspectiva educației centrate pe elev.

Educația centrată pe elev nu prevede înlocuirea sau eliminarea formelor tradiționale de învățare, aceasta nu este o alternativă, ci o completare a lor. Educația centrată pe elev, în anii următori, se va extinde tot mai mult în cadrul sistemului educațional, acest lucru fiind condiționat în mod obiectiv de nevoile societății moderne. Dar, modul în care această tendință se va dezvolta depinde de persoane concrete care vor realiza acest deziderat în practică.

În acest sens, rolul cadrului didactic în gestionarea procesului de învățare devine tot mai important, căci anume el creează condițiile pentru construirea sistemului individual de asimilare a competențelor. Tehnologiile de învățare centrate pe elev necesită o schimbare a stilului și activității cadrului didactic: de la un învățământ reproductiv e necesar să se treacă cât mai activ la cooperare în procesul pedagogic.

Reieșind din abordările expuse mai sus cu privire la formarea inițială a cadrelor didactice, am încercat să analizăm caracteristicile acestei activități, pentru a dezvălui specificul acelor sarcini pedagogice concrete, pe care le rezolvă în timpul activităților educaționale cadrul didactic și care stimulează nevoia lui de cunoștințe psihologice și pedagogice. Aceste caracteristici sunt:

1. *Caracterul creativ al activității cadrului didactic.* În procesul de devenire a cadrului didactic ca subiect al activității pedagogice el începe să contribuie individual, prin propriile forțe, nu doar la realizarea activității educaționale, dar și la îmbunătățirea și dezvoltarea acesteia.

Activitatea practică a cadrului didactic este arta de a învăța și a educa. Caracterul creativ al profesiei pedagogice este determinat, în primul rând, de marea importanță socială și unicitatea produsului său – formarea personalității elevului în toată bogăția identității sale individuale. În al doilea rând, procesul activității pedagogice, bazat pe interacțiunea dintre cadru didactic și elev, nu tolerează standardul și șablonul, deși volumul sarcinilor creative ale cadrului didactic poate fi, desigur, diferit, începând cu introducerea inovațiilor fundamentale în conținutul, formele și metodele procesului de învățământ și terminând cu decizia pe marginea diverselor chestiuni particulare ce apar în anumite situații concrete de activitate și comunicare cu elevii. Arta de pedagog a cadrului didactic se manifestă în modul în care el structurează elementele componente ale lecției și în modul în care el organizează activitatea independentă a elevilor, incluzându-i în rezolvarea sarcinilor instructiv-cognitive, precum și în modul în care el stabilește contactul și tonul adecvat comunicării cu elevii în diferite situații ale vieții școlare. Cu alte cuvinte, creativitatea nu este o oarecare latură aparte a muncii de pedagog, ea este cea mai importantă și necesară caracteristică a ei.

2. *Specificul relațiilor „profesor–elev”.* Obiectul activității cadrului didactic este „altă” activitate (a elevilor), pe care el e chemat s-o organizeze, s-o ghideze și s-o reglementeze, în funcție de obiectivele de învățare, educație și dezvoltare a elevilor. În conformitate cu principiul activității, elaborat de știința psihopedagogică sovietică, dezvoltarea elevilor – obiectivul final al învățării și educației – poate avea loc numai pe baza însușirii experienței sociale acumulate de omenire, însușire care se face numai prin implicarea activă a elevilor înșiși. Pentru a poseda realizările culturii umane, fiecare generație nouă trebuie să desfășoare activități similare (deși nu identice) cu cele care se află în spatele acestor realizări. Prin urmare, sarcina principală a cadrului didactic este de a desfășura în clasă astfel de activități, care ar avea drept rezultat dezvoltarea convingerilor ideologice și morale ale elevilor, sistemul lor de cunoștințe, abilități cognitive, abilități practice. Această sarcină definește conținutul diverselor funcții practice, pe care trebuie să le efectueze cadrul didactic în timpul învățării, educației și dezvoltării elevilor.

Din această perspectivă, educația acționează ca o comunicare creativă între cadrul didactic și elevi, ca un proces de cercetare și acțiuni comune, în rezultatul căreia, pe de o parte, elevii își achiziționează cunoștințe în mod personal, iar, pe de altă parte, se dezvoltă măiestria profesională a cadrului didactic.

Profesorul nu este doar un simplu participant la interacțiunea interpersonală cu elevii, el este organizatorul nemijlocit al acestei interacțiuni, care determină obiectivele, conținutul și forma lor. Prin urmare, este vorba despre un rol însemnat, deosebit al profesorului în sistemul de interacțiune cu elevii, rolul de manager (organizator) al procesului de interacțiune după sistemul „Eu și elevii”. Procesul de învățare, bazat pe o astfel de interacțiune interpersonală, este un proces dirijat, organizat, monitorizat de către profesor (cu totul altceva se întâmplă în educația spontană a copilului în procesul experienței sale personale de zi cu zi). Foarte mult, însă, depinde de conținutul și caracteristicile acestui management.

3. *Managementul reflexiv al procesului educațional.* Vorbim aici despre un tip complet diferit de management al activității elevilor, în care profesorul: a) îi rezervă elevului rolul de subiect activ al învățării, pe care acesta o efectuează în cadrul sistemului general de colaborare în clasă; b) dezvoltă abilitățile de automanagement (autoreglementare, autoorganizare, autocontrol) al activității individuale a elevului; c) organizează procesul de învățare prin prisma soluționării problemelor instructiv-cognitive prin intermediul interacțiunii creative (dialogul) cu ceilalți elevi.

După cum știm, psihologia modernă umanistă tratează procesul de învățare ca un proces centrat pe elev, acesta din urmă fiind figura centrală a procesului de învățare. Elevul este participantul principal la oricare proces educațional, care corespunde valorilor și capacităților intelectuale ale individului. În ce privește profesorul, el acționează în rolul persoanei care facilitează procesul de învățare, creează o atmosferă de încredere reciprocă și de comunicare directă, pe viu, ceea ce permite autorealizarea individului în cursul activității de învățare. Trebuie, totuși, să subliniem că principalul punct al managementului reflexiv îl constituie rolul elevului ca subiect activ al propriei sale activități și dezvoltarea capacităților sale de automanagement; prin urmare, este vorba despre o gestionare a procesului de management, care se face de către elev. Profesorul nu doar își stabilește anumite obiective specifice, dar, de asemenea, urmărește să se asigure că aceste obiective au fost acceptate pe plan intern de către elevi. Profesorul nu doar dezvoltă modalități de a atinge aceste obiective, dar, de asemenea, creează condițiile necesare pentru ca acestea să fie stăpânite de către elevi. Profesorul evaluează nu doar rezultatele activității elevilor, dar formează la elevi și capacitatea de autoevaluare.

Concluzii

În urma analizării cerințelor înaintate față de personalitatea profesorului și a stării de pregătire inițială a cadrelor didactice din perspectiva învățării centrate pe elev, cercetând cerințele moderne față de activitatea pedagogică profesională și abordările formării specialiștilor calificați în domeniul dat, am concretizat condițiile psihopedagogice de pregătire inițială a cadrelor didactice din perspectiva învățării centrate pe elev.

Realizarea practică a influenței pedagogice este construită ca un șir de tehnologii pedagogice: în primul rând, aceasta este comunicarea pedagogică, pentru că fără o comunicare verbală sau nonverbală este imposibil a-l influența pe elev. Componenta de bază a tehnologiilor pedagogice este tehnica pedagogică (manipularea de către profesor cu sistemul său psihofizic și capacitatea de a înțelege atitudinea elevului după sistemul lui psihofizic (cultura vorbirii, expresiile faciale, gesturile, mimica, pantomimica). Pentru a corecta atitudinile și comportamentul elevului profesorul folosește evaluarea pedagogică. Nu ne putem imagina procesul educațional fără să prezentăm elevilor anumite cerințe pedagogice, fără să aplicăm varii tehnologii informaționale, fără să soluționăm creativ diverse situații pedagogice. Îmbinarea tuturor acestor componente ale tehnologiilor pedagogice va asigura profesorului succesul multrâvnit.

Referințe:

1. CRAIG, H.J., KRAFT, R.J., PLESSIS, J. *Teacher development: Making an impact*. Washington D.C., USAID/World Bank, 1998.
2. DAY, C. *Developing Teachers: The Challenges of Lifelong Learning*, 1999.
3. СЛАСТЕНИН, В.А., ИСАЕВ, И.Ф., ШИЯНОВ, Е.Н. *Педагогика: Учебное пособие*. Москва: Издательский центр «Академия», 2002. 251 с.
4. WENZEL, A. Modification of Core Beliefs in Cognitive Therapy. In: Reis de Oliveira I, editor. *Standard and Innovative Strategies in Cognitive Behavior Therapy*. InTech, 2012.
5. АБДУЛЛИНА, О.А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования*. Москва: Просвещение, 1990. 141 с.

Prezentat la 01.12.2016